

Julia Stachura

Namacalne wspomnienia. Czarne fotograficzne autoportrety oraz strategie redefinicji i upodmiotowienia

Niniejsza rozprawa analizuje Czarne autoportrety fotograficzne z ostatnich trzydziestu pięciu lat, ze szczególnym uwzględnieniem projektów powstałych w latach 2000–2024. Autorka proponuje kategorię namacalnych wspomnień jako formę pamięci kulturowej, splatającą obrazy przeszłości i teraźniejszości. Pojęcie to, podobnie jak sama pamięć – nieustannie w ruchu – kształtowane jest przez współczesnych artystów, którzy odtwarzają, ucieleśniają, performują i zawłaszczają ikonografię amerykańską, europejski kanon sztuki oraz fotografie archiwalne. Odwołując się do różnorodnego korpusu Czarnej portretowości, rozprawa koncentruje się na czterech kluczowych problemach, które odzwierciedlają jej dekolonialne i intersekcyjne ramy teoretyczne. Pierwszy rozdział rozwija koncepcję ciał archiwalnych, splątanych z matrycami społecznymi, kulturowymi, politycznymi, a przede wszystkim kolonialnymi. Analizowane projekty (Ayana V. Jackson, Lorna Simpson, Adama Delphine Fawundu) ukazują historię z perspektywy Czarnych kobiet-obserwatorek, aktywnie rekonstruujących i performujących przeszłość poprzez konfrontację z wiedzą archiwalną. Drugi rozdział bada strategie „reperowania” kanonu sztuki, krytycznie i zarazem kreatywnie dekonstruując dziedzictwo Édouarda Maneta (Renée Cox, Paul Mpagi Sepuya, Ayana V. Jackson) oraz Granta Wooda (Lola Flash), jednocześnie stawiając pytania o reprezentację Czarnych artystek w największych muzeach świata (Carrie Mae Weems, Helina Metaferia). Trzeci rozdział podejmuje temat redefinicji portretów Czarnych rodzin, koncentrując się na tradycjach portretowych i ich symbolice, samopoznaniu, dorastaniu, pojęciu domu i miejsca, migracji, przynależności oraz łączności z przodkami (LaToya Ruby Frazier, Rahim Fortune, Jonathan Mark Jackson). Ostatni rozdział analizuje przedstawienia pracowni artystycznej jako przestrzeni upodmiotowienia Czarnych osób artystycznych (Paul Mpagi Sepuya, Lyle Ashton-Harris, Carrie Mae Weems, Lola Flash, Omar Victor Diop i Rashid Johnson). Rozprawa ma na celu wykazanie, iż fotograficzne przepracowywanie pamięci – zarówno zbiorowej, jak i indywidualnej – stanowi kluczowy akt oporu wobec amnezji historycznej w okresie politycznej radykalizacji i narastającego konserwatyzmu społecznego.